

ČASOPIS GRAĐEVINAR KROZ ŠEZDESET GODINA REDOVITOG IZLAŽENJA

Prof. emer. dr. sc. **Veselin Simović**, dipl. ing. građ.

Uvod

Časopis *Građevinar* pod istim se nazivom redovito tiska punih šezdeset godina. Ipak to nije bila prva periodična stručna publikacija namijenjena graditeljstvu koja je u Hrvatskoj izlazila nakon II. svjetskog rata jer se već 1946. pojavilo stručno glasilo – *Bilten građevinskih poduzeća Hrvatske*. To je glasilo redovito tiskano do kraja 1948. godine pa je stoga *Građevinar* zapravo svojevrsni nastavak *Biltena*, ali s promijenjenom namjenom i sadržajem. Ta je promjena potvrđena novim imenom pa je *Građevinar* postao stručni časopis u pravom smislu, namijenjen svima koji se bave građevinarstvom, neovisno o tome rade li u poduzećima, projektnim biroima, ustanovama, državnim službama, obrazovnim institucijama ili negdje drugdje. Namjera je vrlo pomno naznačena i u uvodniku prvog broja: (br. 1 od 1949.): "*Građevinar treba da bude glasilo svih građevinara u NR Hrvatskoj, ma gdje se i u kojem resoru nalazili, ma kakvim se građevinskim poslom oni bavili.*"

I u ovoj prigodi valja istaknuti da je *Građevinar* samo nastavio bogatu tradiciju kontinuiranog izlaženja graditeljskih stručnih publikacija, započetu još 1880. godine prvim brojem *Viesti Kluba inženirah i arhitektah*, jednim od prvih stručnih graditeljskih časopisa na jugoistoku Europe. *Viesti* su naime uglavnom bile ispunjene graditeljskim temama, baš kao što su i Klub inženirah i arhitektah (utemeljen 1878.) uglavnom sačinjavali građevinari, što smo na neki način i potvrdili pretiscima (ukupno 43) najzanimljivijih teksto-

SIXTY YEARS OF CONTINUOUS PUBLICATION OF GRAĐEVINAR

The journal *Građevinar* (or *Construction Professional* in Croatian) is now celebrating its sixtieth anniversary of regular publication under the same name. From almost the first days of the journal, the policy has been to publish research & professional articles and maintain an image as a primarily professional and research-oriented publication. At the same time, efforts are continuously being made to keep the journal at the forefront of the civil engineering developments and, in that respect, much attention is paid to the development of civil engineering, construction technology and building materials, with presentation of significant construction sites, both domestic and international. This is complemented with themes relating to environmental protection, history of civil engineering, and other topics of high interest to this profession. As the journal is also the official publication of the Croatian Association of Civil Engineers, it regularly informs its readers about significant social events in this fields, and other topics. Over the last 60 years, as many as 671 issues, with 36.155 pages, have been published under the skilful guidance of 5 Editors-in-Chief and 77 members of the Editorial Board. The journal boasts as many as 2624 research and professional articles, or articles that can be considered as such since the present day article classification was initiated in 1980. Throughout this extensive period of time the journal has been improving with respect to its content, graphical presentation and organization. Thus, English and Russian language abstracts of published articles are provided since 1977, while abstracts are provided in 5 languages (Croatian, English, French, Russian and German) since 1992. The journal is also published on the Internet since 1996 (the full issue is on the web since 2000) and is cited since early 2008 in reputable international data bases: Science Citation Index Expanded (SciSearch*) and the Journal Citation Reports/Science Edition. Its present day circulation is 4500 copies per issue.

va iz *Viesti Kluba inženirah i arhitektah* koje smo u *Građevinaru* redovito objavljivali u brojevima od siječnja 2000. do veljače 2003. godine.

Časopis je *Građevinar* u vrijeme svog nastanka bio zamišljen kao mjesečnik, ali je između 1951. i 1956. uglavnom izlazio svaka dva mjeseca, najčešće kao dvobroj. Dvobroji su se često pojavljivali i u razdoblju od 1971. do kraja 1975. Od početka 1976. pa do danas, a nema nikakvih razloga da tako ne bude ubuduće, dakle pune 33 godine, *Građevinar* redovito izlazi svakog mjeseca. A to je podatak kojim se može podičiti rijetko koji stručni časopis u zemlji i u najbližem okruženju.

Časopis je kroz sve vrijeme svog postojanja objavljivao znanstveno-stručne priloge, ali i zanimljive tehnološke novitete te vijesti iz rada svog izdavača – Hrvatskog saveza građevinskih inženjera (HSGI-a). Taj se izdavač, s izuzetkom nekoliko početnih godina kada su to bile državne institucije, nije mijenjao od 1953., iako se u međuvremenu u više navrata mijenjao njegov naziv. Odluku da se za prikaze značajnih gradilišta i za obradu ostalih priloga izvan znanstveno-stručnog dijela angažira profesionalni novinar potaknuo je krajem sedamdesetih godina prošlog stoljeća porast broja čitatelja i činjenica da su mnogi građevinski stručnjaci usko specijalizirani pa su

im znanstveni prilozi iz pojedinog područja često nerazumljivi i nezanimljivi širem krugu čitatelja. Stoga se takva praksa s manjim prekidima primjenjuje sve do danas; štoviše, od 2005. angažiran je još jedan stalni novinar, nakon čega se opseg časopisa povećao za otprilike jednu trećinu.

Građevinar je bio među prvima koji se 1996. pojavio na internetu, u početku s kratkim sažecima, a od početka 2000. s punim sadržajem. Prema broju pretplatnika najveći je znanstveno-stručni časopis u Hrvatskoj i u širem okruženju, a referira se u brojnim svjetskim bazama podataka.

Prikaz hrvatske graditeljske stručne periodike

Velika obljetnicu časopisa *Građevinar* prigoda je da se nešto više kaže i o drugim časopisima koji su mu prethodili, posebno o *Viestima Kluba inženirah i arhitektah*, prvijencu hrvatske graditeljske periodike, ne samo stoga što je to prvi časopis, već i zbog činjenice što mu je koncepcija i tehnička razina postavila solidnu podlogu za sve časopise koji su poslije njega izlazili.

U prvom broju *Viesti Kluba inženirah i arhitektah*, koji je tiskan 1. ožujka 1980., ukratko su izneseni razlozi njegova pokretanja u namjeri da se

ostvari "...laglje i uspješnije djelovanje tehnikah u kraljevini Hrvatskoj; prikazi izvedenih većih gradnjah pomnožiti će znanje hrvatskih tehnikah, a bit će pružena prilika čitateljem upoznati se sa radom tehnikah u hrvatskoj domovini". Ujedno je istaknuto da će "*Viesti izlaziti prema prikupljenomu gradivu i novčanim sredstvom kluba*".

Prvih je godina časopis bio godišnjak, a od 1883. već su tiskana četiri broja na godinu. Naklada je bila vrlo skromna, posebno s današnjega stajališta – 200 primjeraka 1885. godine. Klub inženirah i arhitektah 1894. mijenja svoj naziv i njegovo glasilo dobiva ime – *Viesti Društva inženira i arhitekta u Hrvatskoj i Slavoniji*. U 1895. izlazi osam brojeva, ali se poslije uvriježilo da časopis bude dvomjesečnik odnosno da se tiska šest brojeva na godinu. Od 1906. časopis se zove *Viesti Hrvatskoga društva inženira i arhitekta*, a od 1913. *Inženjer*. Posljednja je promjena naslova bila uvjetovana činjenicom da je taj pojam zajednički Hrvatima i Slovencima jer su *Viesti* od 1911., kada je osnovano Društvo inženirjev u Ljubljani, bile i njihovo glasilo.

Početak je I. svjetskog rata 1914. uzrokovao prekid rada Društva pa se tako ugasilo i njegovo glasilo. *Viesti* (odnosno pri kraju *Inženjer*)

zadržale su kroz više od tri desetljeća izlaženja osnovne i prepoznatljive koncepcijske i tehničke odlike. Tiskane su na kvalitetnom papiru u velikom formatu (35 x 25 cm) s mnoštvom ilustracija. Crteži i fotografije uklapali su se u tekstove, a točni nacrti nekih znamenitih građevina bili su priloženi pojedinim brojevima. Osim prikaza graditeljskih noviteta u domovini i izvan nje, časopis je redovito izvještavao o svim društvenim događajima, pa su tako tiskani i zapisnici svih društvenih sastanaka, planovi rada, izvještaji, financijska izvješća, popisi članova i sl. Zbog toga su *Viesti* bile dragocjen izvor informacija o radu Društva i pokazatelj svih događaja i razvoja graditeljstva u posljednja dva desetljeća 19. i prva dva desetljeća 20. stoljeća.

Časopis je tiskan u tiskari C. Albrechta u Zagrebu. U početku ga je uređivao sedmočlani odbor, a potom Valentin Lapaine, Janko Holjac, Josip Chvala, Vinko Hlavinka, Nikola Kolar i Franjo Seć. Na proslavi tridesete obljetnice časopisa 1910. tadašnji je glavni urednik Vinko Hlavinka istaknuo: "*Časopis je nastojao oko strukovne naobrazbe i strukovnom izvješćivanju svojih članova na polju moderne tehnike i modernih tehničkih građevina, a pored toga doprinjeo je svojim radom za podizanje ugleda tehničkog stališta i unapređenje njegovih probitaka.*"

Nakon završetka I. svjetskog rata u Zagrebu je od 1919. do 1938., dakle punih 19 godina, izlazio *Tehnički list*. Vlasnik mu je i nakladnik bilo Udruženje jugoslavenskih inženjera i arhitekata, a časopis se zbog dugotrajne tradicije i bogatog iskustva Zagrebačke sekcije tiskao u Zagrebu umjesto u Beogradu gdje je Udruženje imalo sjedište. Prvih je godina glavni urednik bio ing. Miho Sladoljev, a poslije prof. dr. Rajko Kušević. U uredništvu su bili ugledni stručnjaci iz svih krajeva ondašnje zajedničke države.

U posljednjih se desetak i više godina pojavljuju komercijalni časopisi namijenjeni građevinarstvu. To su primjerice *Graditelj*, *GO21* i *Hausbau*. Ti privatni časopisi uglavnom žive od oglasa, prilično su neredoviti i unatoč najavama imaju vrlo male naklade.

Prvi se stručni časopis namijenjen geodeziji zvao *Vijesnik*, a izdavalo ga je Udruženje civilnih tehnika kraljevina Hrvatske i Slavonije. Ukupno je 1914. tiskano 8 brojeva, i to u Novoj Gradiški. *Glasiloo geometara* počelo je u Zagrebu izlaziti 1919. godine, a do 1941. nekoliko je puta mijenjao i naziv i mjesto izdavanja. *Geodetski list* počeo je izlaziti s velikim prekidima 1937., a neprekidno, 4 puta na godinu, tiska se od 1947. godine. Izdaje ga Hrvatsko geodetsko društvo, a objavljuje isključivo znanstvenostručne članke i to u posljednje vrijeme uglavnom na engleskom jeziku.

Arhitektura je znanstveno-stručni časopis Udruženja hrvatskih arhitekata koji se počeo tiskati 1947. godine. Riječ je o godišnjaku koji izlazi vrlo neredovito jer zna proći i po nekoliko godina bez ijednog primjerka. *Prostor* je znanstveni časopis za arhitekturu i urbanizam koji od 1993. dva puta na godinu izdaje Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, a isti je nakladnik tiskao i nekoliko primjeraka *Glasila Arhitektonskog fakulteta* i *Acta Architectonica*. Časopis za arhitekturu i kulturu *Oris* izdaje tvrtka *Arhitekst*, a od 1998. izlazi 6 puta na godinu. Dosad su s raskošnim dizajnom tiskana 54 broja, a članci su na hrvatskome i engleskome jeziku. I konačno valja istaknuti časopis *Čovjek i prostor* koji od 1954. izdaje Društvo arhitekata Zagreba. To je stručni mjesečnik koji u posljednjih petnaestak godina uglavnom izlazi kao dvobroj 6 puta na godinu. Posljednji dvobroj u 2008. nosi broj 654/655. Časopis povremeno radikalno mijenja izgled, uključujući i format i opseg.

Neki pokazatelji razvitka *Građevinar*

Prvi je izdavač *Građevinar*a, kao što je spomenuto, bilo Ministarstvo građevina NR Hrvatske do dvobroja (3-4) od 1951., kada je zbog reorganizacije državne uprave izdavač postala Glavna direkcija građevinarstva NR Hrvatske. Od broja 1/1953. časopis je glasilo organizacije građevinskih inženjera i tehničara Hrvatske. To je i današnji osnivač i izdavač koji se na početku zvao Društvo građevinskih inženjera i tehničara NR Hrvatske, a danas Hrvatski savez građevinskih inženjera.

U šezdesetogodišnjem razdoblju časopis je morao svladavati brojne teškoće koje su se kretale od osiguravanja priloga i financijskih sredstava do rješavanja problema pravovremenog izlaženja. Ipak unatoč svim teškoćama časopis je kroz cijeli svoj životni vijek napredovao u svim osnovnim značajkama – stručnoj razini objavljenih priloga, zastupljenosti svih disciplina građevinarstva i tehničkoj opremljenosti.

Građevinar je prve četiri godine, od 1949. do 1952., tiskan na malom formatu (A5 - 14 x 21 cm), a od 1953. se počeo tiskati na sadašnjem formatu (A4 - 20,5 X 28,5 cm).

Od početka je bila namjera da časopis bude mjesečnik pa je tako i izlazio u prve dvije godine. U 1949. pojavljuje se samo jedan dvobroj za listopad-studen (10-11), a u 1950. također dvobroj za lipanj-srpanj (6-7). Tome su vjerojatno uzrok bile ograničene mogućnosti tiskare, ali i problemi s pravovremenim i dovoljnim brojem suradničkih priloga, o čemu se povremeno i objavljuju podaci. U 1951. i 1952. izlazi po šest dvobroja: (1-2), (3-4), (5-6), (7-8), (9-10) i (11-12). S prijelazom na novi i veći format 1953. časopis i dalje izlazi dvomjesečno, tako da do zaključno 1956. izlazi po šest brojeva na godinu.

Od početka 1957. časopis je ponovno mjesečnik i redovito se tiska dvanaest brojeva na godinu sve do 1971. kada se pojavljuje i jedan dvobroj (1-2). U 1972. izlazi također jedan dvobroj (9-10), a po dva u 1973. (7-8 i 11-12) i 1974. (6-7 i 10-11). U 1975. izlazi čak pet dvobroja, a samo su brojevi 3 i 4 bili mjesečnici. Dvobroji su rezultat velikih teškoća s kojima se s ažurnošću časopisa suočavala ondašnja redakcija. U tom razdoblju naime nije bilo nikakvih problema s priložima za objavljivanje, što se moglo uočiti i iz izvještaja glavnog urednika koji su se redovito podnosili skupštinama izdavača koji se tada nazivao Savez građevinskih inženjera i tehničara. Problemi s pravodobnim izlaženjem bili su stalno prisutni pa su se dvobrojima pokušavali ublažiti zaostaci. Problem je osobito bio izražen 1975. kada je do lipnja izišao samo dvobroj (1-2) a dva su sljedeća broja po nekoliko mjeseci bila u tiskari.

Godine 1976. dogodila se velika prekretnica u redovitosti izlaženja časopisa. U siječnju je izišao posljednji dvobroj (11-12) za 1975., a već su u veljači posebno izdani brojevi 1 i 2 za 1976. godinu. Od tada do kraja 2008. časopis uglavnom redovito tiska po dvanaest brojeva svake godine.

gi njihovi dijelovi. Posljednjih se deset godina vodi iznimna briga o uređivanju internetske stranice časopisa koja se redovito održava i unapređuje. Znanstvenostručni članci redovito su predstavljeni i na portalu hrvatskih znanstvenih časopisa *Hrčak*.

Naklada i pretplatnici

O nakladi i broju pretplatnika u prvim godinama časopisa nema dostupnih podataka. Na prve takve podatke nailazimo u broju 2/1954. u izvještaju za skupštinu izdavača održanu 7. ožujka 1954. u Zagrebu. Podaci o nakladi i broju pretplatnika prikazani su u tablici 1. za svaku treću godinu od 1953. do zaključno 1998., s izuzetkom prijelomne 1991. i prošle 2008. za koje su također priloženi podaci.

Tablica 1. Podaci o broju pretplaćenih primjeraka i naklada

Godina	Broj pretplat.	Naklada
1949*	700	850
1953.	1100	1300
1956.	1300	1500
1959.	2000	2200
1962.	3200	3400
1965.	3600	3800
1968.	3600	3800
1971.	3400	3600
1974.	3000	3200
1977.	3600	3800
1980.	4500	4800
1983.	4700	5000
1986.	4800	5000
1989.	5300	5500
1991.	3600	3800
1992.	2900	3100
1995.	3100	3300
1998.	3600	3800
2001.	3500	3600
2004.	3400	3500
2007.	3700	3900
2008.	3900	4200
*) Procjena		

Iz tablice je uočljivo ukupno kretanje broja pretplatnika i naklade časopisa iako su priložene zaokružene brojke zbog velikih oscilacija (prijava i odustajanja) tijekom svake godi-

ne. Najviše pretplatnika, obično nešto više od polovice, otpada na temeljna društva Hrvatskog saveza građevinskih inženjera. Može se zaključiti kako je postojalo stalno povećanje broja pretplatnika i naklade, a izuzetak je razdoblje od 1968. do 1974. kada je došlo do smanjivanja. Posebno valja istaknuti 1989. kada je bilo najviše pretplatnika i kada se naklada popela na čak 5500 primjeraka, što je podatak s kojim se mogu podičiti rijetki stručni časopisi i u mnogo većim i razvijenijim sredinama. Iz razumljivih je razloga tijekom Domovinskoga rata došlo do naglog pada naklade jer su otpali pretplatnici iz Srbije i Crne Gore, a znatno se bio smanjio njihov broj i u drugim državama nastalim raspadom bivše Jugoslavije. Potom se broj pretplatnika ustalio, da bi početkom 2000. počeo lagano padati. Međutim, od kraja 2006. bilježimo opet veći porast i pretplatnika i naklade. Za to najveće zasluge ima uvođenje stalnoga stručnog usavršavanja i u skladu s tim povećanje članstva temeljnih društava HSGI-a, a time i broja pretplatnika *Građevinar*a.

Valja istaknuti da su za trajanja Domovinskoga rata tiskani primjerci časopisa i za naše pretplatnike koji su se nalazili na privremeno okupiranim hrvatskim područjima. Nakon oslobođenja ti su zaostali brojevi preko društava dostavljeni onim pretplatnicima koji su ostali na području Hrvatske.

Časopis je sa svojim pretplatnicima odavno prešao granice Hrvatske pa i ondašnje Jugoslavije. I danas su brojni pretplatnici u Bosni i Hercegovini i Sloveniji (odakle imamo i mnogo znanstveno-stručnih priloga) te u Crnoj Gori i Makedoniji. Ponešto stalnih pretplatnika također ima i u drugim stranim državama, ali taj broj zbog jezične barijere nije velik. Časopis se besplatno razmjenjuje s nizom domaćih i inozemnih časopisa i na tu razmjenu odlazi gotovo stotinjak primjeraka.

Sadržaj časopisa

U prvim su se godinama u časopisu najčešće obrađivale teme iz tehnologije građenja te davale stručne upute i prikazi raznih tehnika građenja. U prvim je godinama velik broj priloga obilovao raznovrsnim uputama i usmjeravanjima, što je i razumljivo jer je u to doba časopis bio bilten ondašnjega Ministarstva građevina pa je kao određena stručna pomoć bio namijenjen i programski usmjeren širokom krugu stručnjaka. Posebno je bila istaknuta potreba pristupačnosti najširem krugu čitatelja.

Ipak već u prvoj godini izlaženja časopisa pojavljuju se autorski članci visoke stručne razine. A u 1951. objavljuju se i prvi članci znanstvenog karaktera, tako da već nekoliko godina nakon prvog pojavljivanja časopis poprima sve značajke primarne stručno-znanstvene publikacije, s velikim brojem kompetentnih suradnika i njihovim originalnim stručnim i znanstvenim priložima.

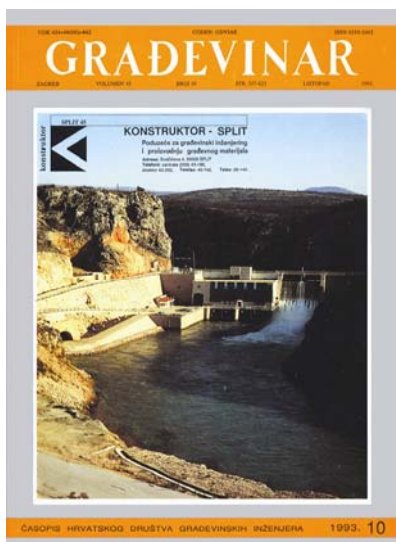
Časopis je sve vrijeme izlaženja pratio razvoj građevinarstva i građevinske tehnike u nas i u svijetu, pa se može reći da može poslužiti kao dobar pokazatelj toga razvoja kojemu je objavljenim radovima dao velik doprinos. U nastojanju da časopis bude i aktualan i angažiran, prikaza-

na su svjetska i domaća postignuća u građevinarstvu. U tu su svrhu nastale i posebne rubrike: *S naših gradilišta, S inozemnih gradilišta, Iz inozemnih časopisa, Pitanja i odgovori, Pogledi i mišljenja, Iz povijesti graditeljstva, Obnova, Zaštita okoliša* i sl.

Objavljivanjem prijevoda iz inozemnih časopisa u početnom je razdoblju *Građevinar* imao iznimno važnu ulogu u obrazovanju naših stručnjaka jer im je omogućio praćenje svjetskih zbivanja u građevinskoj struci, graditeljskih dostignuća te napretka u struci i znanosti. To je posebno bilo važno u razdoblju kada širem krugu naših stručnjaka nije bila dostupna strana stručna literatura zbog ograničene mogućnosti nabave, a dijelom i zbog slabijeg znanja stranih jezika.

U prvim je godinama u časopisu bila posebno bogata i omiljena rubrika *Pitanja i odgovori*. Ta je rubrika obnovljena 1976., ali se nakon nekoliko godina ugasila zbog smanjenog zanimanja čitatelja.

Građevinar se vrlo rano opredijelio za pojedine tematske brojeve koji su bili posvećeni pojedinim poduzećima i njihovih dostignućima ili su obuhvaćali određenu tematsku cjelinu, a prvi se takav broj pojavio već 1958. godine (br. 1/1958.). Obično su obilježavani jubileji vodećih poduzeća i projektantskih organizacija: *Tehnike, Industrogradnje, Hidroelektre, IPZ-a, Elektroprojekta, Konstruktor-inženjeringa, Ingrea* i sl. U tim brojevima bio je niz stručnih članaka i prikaza o dostignućima u građenju i projektiranju s vrijednim autorskim priložima. Posebno su zanimljivi bili tematski brojevi posvećeni jednoj disciplini ili čak jednoj građevini (mostu kopno – otok Krk, simpoziju o konstrukcijama, podzemnim gradnjama, natječaju za Domo-vinski most, katastrofalnom zagrebačkom potresu iz 1880., zagrebačkom uređaju za pročišćavanje otpadnih voda i sl.).

Valja svakako istaknuti da je časopis *Građevinar* redovito i bez ikakvih zastoja izlazio i u vrijeme agresije na Hrvatsku 1991. godine, jednom od najburnijih razdoblja u povijesti koje je obuhvatilo osamostaljivanje, međunarodno priznanje, obranu od agresije i rat za oslobođenje privremeno okupiranih područja.

Ipak je agresija na Hrvatsku donijela niz sadržajnih promjena pa je časopis dio svog sadržaja prilagodio tadašnjim zbivanjima, ponajprije prikazima razaranja, predstavljanjem i analizom prijedloga za obnovu te praćenjem rezultata obnove.

U uvodniku broju 8/1991. najavljeno je da će *Građevinar* dio svojih stranica redovito posvećivati ratnim temama. U tom je uvodniku, između ostalog, rečeno: "*Nismo daleko od dileme ima li smisla u uvjetima ugroženosti povijesnih prava naroda na domovinu i ljudsko dostojanstvo izdavati znanstvenostručni časopis, kada je jedan dio Republike pod okupacijom, drugi izložen smrtonosnim i razarajućim oružanim napadima, a treći u očekivanju da postane ratno poprište.*"

Predsjedništvo HDGI-a (sadašnjeg HSGI-a) i Redakcijski odbor časopisa opredijelili su se kao i cijela Hrvatska – nastavilo se s radom unatoč agresiji. Štoviše uvjereni smo da

je časopis tako pridonio širenju istine o Hrvatskoj i njezinoj obrani i razvitku.

Već od broja 9/1991. počeli su se objavljivati prilozi potaknuti ratnim stradanjima, a suradnici su časopisa obišli sva dostupna stradalna i napadnuta mjesta, nerijetko izloženi opasnostima od neprijateljskih granata. Istodobno su velik broj prijedloga za obnovu pripremili i objavili mnogi naši graditelji. Prilozi o ratnim stradanjima i obnovi redovito su objavljivani do kraja 1998. kada gotovo nije bilo ni jednog broja časopisa koji nije imao barem jedan takav prilog. Ukupno je bilo objavljeno 147 priloga (29 o ratnim stradanjima, 25 o prijedlozima za obnovu, 87 o obnovi i 5 ostalih) vezanih uz Domovinski rat, a od toga je bilo 22 kategoriziranih znanstvenih odnosno stručnih članaka. Neki su od tih priloga bili izuzetna svjedočanstva vandalizma nad hrvatskom graditeljskom baštinom. Posebno ističemo broj 12/1991. s možda najkompletnijim, najsadržajnijim i najpotresnijim prikazom razaranja Dubrovnika

Prilozi o obnovi povremeno su objavljivani sve do kraja 2005. dokad je objavljen 41 temeljit prikaz obnove pojedinih građevina ili stradalih naselja. Takvi su se prilozi pojavljivali i poslije, a posljednji je tiskan u broju 10/2008. kada se govorilo o obnovi i gradnji novih građevina u Vukovaru.

Sadržajno se najveća promjena u posljednje vrijeme zbila tijekom 2005. godine nakon angažiranja još jednog suradnika (zapravo suradnice) u stručno-informativnom dijelu. Zapravo to se najviše osjetilo na opsegu časopisa koji je sa standardnih šezdesetak stranica narastao na više od 90 po jednom broju, a godišnji su kompleti narasli na više od tisuću stranica (tablica 2). Osim već uobičajenih i spomenutih rubrika vezanih uz neko veće domaće ili strano gradilište, priloge vezane uz povijest

graditeljstva, obnovu ili zaštitu okoliša, pojavile su se i sasvim nove rubrike: *Rekonstrukcije i sanacije, Građevne tehnologije, Građevni materijali, Oplate, Izolacije, Ušteda toplinske energije, Promet* i sl.

Časopis se sadržajno razvijao od prvih brojeva u kojima su bile priložene upute kako graditi i projektirati, ali i prikazivani ondašnji rezultati u izgradnji, pa sve do današnjih brojeva u kojima se često objavljuju vrhunski stručni i znanstveni članci. Ipak i danas nakon brojnih novina koje su se stalno uvodile časopis sadržajno ima tri uočljive cjeline:

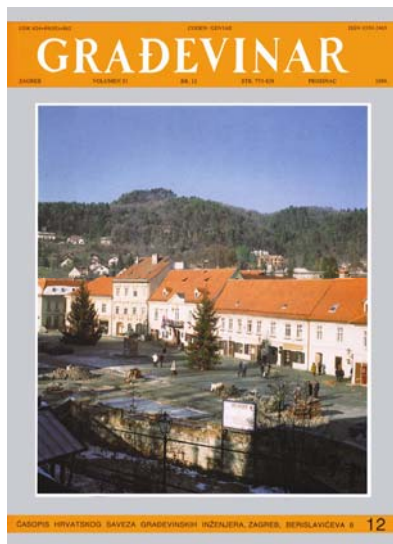
- autorske znanstveno-stručne članke
- stručne i stručno-informativne sadržaje u kojima se objavljuju izvorni članci o gradilištima, obnovi, zaštiti okoliša, prilozi iz povijesti graditeljstva i graditeljskoj baštini, ali i prilozi i zanimljivosti vezani za tehnologiju građenja, građevne materijale, toplinsku zaštitu zgrada i sl.
- društvene vijesti kojima se prate sva događanja unutar HSGI-a i njegovih članica.

Kroz cijelo je svoje postojanje časopis pratio i registrirao sve značajnije događaje iz bogate društvene i stručne aktivnosti krovne organizacije građevinskih inženjera i tehničara i njezinih dijelova. Prateći *Građevinar* kroz šezdesetogodišnje razdoblje može se stoga dobiti cjelovita informacija o aktivnostima HSGI-a (prije SGITH-a i HDGI-a), a također i o aktivnostima temeljnih društava udruženih u HSGI.

Suradnici znanstveno-stručnog dijela časopisa

Brojni su stručnjaci u proteklih 60 godina objavljivali svoje znanstveno-stručne priloge u časopisu, dakle one članke koji su prije objavljivanja prošli redovitu recenziju od najmanje dva za njih anonimna recen-

zenta. Posve je razumljivo da ih je najviše iz Hrvatske, ali ih ima dosta i iz inozemstva, dakako najviše iz prostora negdašnje zajedničke države, odakle i danas stiže dosta priloga. To je i razumljivo jer je *Građevinar* svojedobno bio najveći i najugledniji znanstveno-stručni časopis u bivšoj Jugoslaviji, a to je na tom istom, ali i širem prostoru, sasvim sigurno i danas.

Za ovaj smo broj pripremili posebnu bibliografiju svih dosad u 60 godina objavljenih znanstvenih i stručnih članaka ili barem svih onih koje se tako mogu svrstati jer do 1980., kako je već rečeno, takvi članci nisu bili kategorizirani. Prema toj se bibliografiji može utvrditi da je u proteklih šest desetljeća tiskano 2624 znanstvenih i stručnih radova.

Prema istoj bibliografiji može se utvrditi i broj suradnika, od kojih se mnogi javljaju u više radova, a nerijetko, što je u posljednje vrijeme sve izraženije, jedan članak potpisuje i mnogo autora (najviše osam iz broja 5/1993 o osiguranju pokosa izvorišta Zvir u Rijeci). Ipak dosad je bilo 1536 autora ili koautora, od čega iz inozemstva 459, dakle nešto više od 29,8 posto, što zaista i nije malo. Od tih autora i koautora na zemlje nastale iz bivše Jugoslavije (Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru, Kosovo, Makedoniju, Sloveniju i Srbiju) otpada njih 304. Zanimljivo je da se oni jav-

ljaju i nakon raspada bivše Jugoslavije, s izuzetkom Srbije koja je nekada bila najzastupljenija.

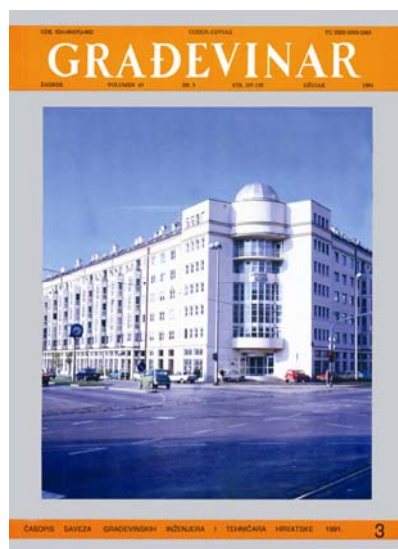
Pojačano se zanimanje autora iz našeg okruženja osobito osjeća u posljednje vrijeme kada smo gotovo zadržali i domaćim i stranim tekstovima. Razlog nije teško dokučiti. Od početka 2008. časopis je ušao u neke renomirane svjetske baze znanstvenih časopisa, kao što je *Science Citation Indeks Expanded (SciSearch)* i *Journal Citation Reports/Science Edition* iz SAD-a te *Elsevier BV, Bibliographic Databases* iz Nizozemske. Toliki broj pristiglih znanstvenih i stručnih radova možda će natjerati uredništvo da u svaki broj počne uvrštavati po pet znanstvenostručnih radova, umjesto uobičajena četiri, kako bi svi radovi koji su prošli redoviti postupak recenziranja mogli biti tiskani u nekom razumnom roku. Moramo ovdje ipak istaknuti da smo povremeno imali problema s brojem kvalitetnih radova domaćih autora. Za to krivnju snosi nadležno ministarstvo koje stalno mijenja kriterije najpriznatijih znanstvenih i stručnih časopisa, pa su autori iz znanstvenonastavnih institucija prisiljeni tražiti one časopise koji u tom trenutku zadovoljavaju vrlo nesigurne i promjenjive kriterije.

Od 1970 spomenutih suradnika samo su oni koji su bili autori ili koautori znanstvenih i stručnih članaka, a nisu obuhvaćeni suradnici čiji su se tekstovi objavljivali u stručno-informativnom dijelu časopisa. Kada bi se oni pribrojili, onda bi broj suradnika iz zemlje i inozemstva bio znatno veći.

Među mnogobrojnim suradnicima ima nekoliko imena koje treba spomenuti zbog velikog doprinosa koji su dali časopisu te ga učinili vrjednijim i bogatijim. Dva se autora posebno ističu: prof. dr. Ervin Nonveiller i prof. dr. Krno Tonković. Obajica su se pojavili u prvoj godini izlaženja časopisa i objavljivali su dugi niz godina, praktički sve do svoje smrti. Prvi se članak prof. Nonvillera

pojavio u prvom broju časopisa prije šezdeset godina. Za života je objavio približno 120 raznovrsnih priloga, od čega je 41 znanstveno-stručni, a 39 ih je napisao samostalno. Prof. Tonković se prvi put pojavio u broju 8 od 1949. godine i u časopisu je objavio 83 priloga od čega su 52 znanstveno-stručna članka, koje je sve napisao samostalno, pa je dakle autor s najviše objavljenih znanstveno-stručnih članaka.

Od živih autora, dakle onih od kojih se još mogu očekivati novi radovi, valja posebno istaknuti prof. dr. sc. Zvonimira Žagara sa 43 znanstveno-stručna članka (samostalno i u koautorstvu). Valja nadalje spomenuti i prof. dr. sc. Ivana Tomičića s 39 tiskanih radova koje je uglavnom napisao sam.

Među suradnicima časopisa valja još, iako ne po znanstveno-stručnim radovima (takvih ima samo 5) istaknuti Branka Petrovića, dipl. ing. građ. koji je u razdoblju od 1952. do 1971. prevodeći sa pet jezika (engleskoga, francuskoga, njemačkoga, talijanskoga i ruskoga) objavio 469 priloga u rubrici *Iz inozemnih časopisa*. Posljednja dva takva priloga objavljena su u istom broju (br. 4/1971.) u kojem je objavljen i nekrolog u povodu njegove smrti. U posljednje se vrijeme tom rekordu, ako ga već nije i nadmašio, približava i naš sadaš-

nji urednik novinar Branko Nadilo koji od 1985. redovito piše gotovo u svakom broju časopisa. On je sasvim sigurno ipak autor s najviše napisanih stranica časopisa u proteklih 60 godina.

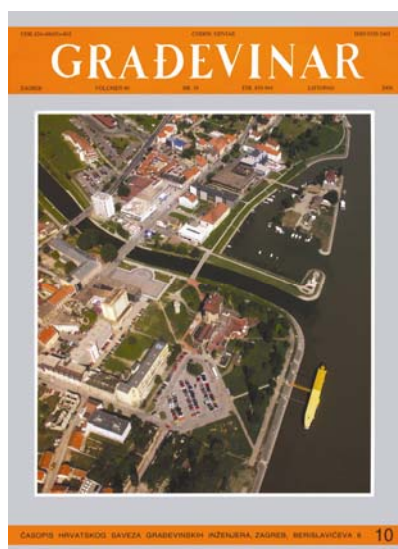
Uređivanje časopisa

Nema podataka o članovima Redakcijskog odbora za prve četiri godine izlaženja časopisa. Postoji samo naznaka: *Uređuje redakcioni odbor*, ali bez ijednoga drugog imena osim imena glavnog urednika. Tek 1953. pojavljuju se imena i ostalih članova Redakcijskog odbora. U proteklih je 60 godina bilo ukupno 77 članova Redakcijskog odbora. U Redakcijskom odboru 1953. godine bilo je ukupno 10 članova. Kasnije se taj broj povećao na 15, koliko ih ima i sada.

U nastavku je priložen popis svih članova Redakcijskog odbora časopisa *Građevinar* od 1953. godine do danas:

1. Bakrač, Stanko 1954.-1960.
2. Banjad, Ivan 1971.-1974. te od 1996. do 2003.
3. Barac, Ignac 1971.-1992.
4. Blažić, Jelena 1983.-1992.
5. Bedeković, Vladimir 1953.-1964.
6. Bjegović, Dubravka 1996. do danas
7. Bošnjak, Josip 1993. do danas
8. Brković, Duško 1975.-1992.
9. Cota, Vatroslav 1955.
10. Dajč, Ernest 1953.-1956.
11. Dolić Gradečak, Ankica 2004. do danas
12. Dekanović, Đuro 1975.-1982.
13. Džeba, Ivica 2004. do danas
14. Ferenščak, Mihovil 1956.-1960.
15. Franković, Borislav 1971. do 2003.
16. Fresl, Krešimir 2000. do danas
17. Gereš, Dragutin 1996. do 2008.
18. Grašo, Ante 1987. do danas
19. Hudec, Mladen 1965.-1970.
20. Janaček, Valter 1956.-1970.
21. Janičković, Milan 1959.-1975.
22. Jančin, Tomislav 1975. do danas
23. Kaić, Nikola 1979.-1992.
24. Kleiner, Ivo 1968.-1982.
25. Klepac, Josip 1964.-1975.
26. Kolovrat, Ivan 1987.-1995.
27. Kos, Zorko 1975.-1982.
28. Kostrenčić, Zlatko 1965.-1975.
29. Kovačec, Dragutin 1961.-1976.
30. Kožar, Ivica 2000. do danas
31. Krstulović, Boris 1983.-1992.
32. Kružićević, Milan 1965.-1970.
33. Kružić, Smiljan 1958.
34. Kušević, Rajko 1953.-1964.
35. Lisac, Zvonimir 1993. do 2003.
36. Marić, Božica 2000. do danas
37. Matotek, Dragutin 1987.-1995.
38. Mekinda, Zvonimir 1955.
39. Miklavčić, Englbert 1971.-1974.
40. Mileta, Ante 1975.-1980.
41. Miličić, Jakša 1975.-1982.
42. Milin, Svetko 1975.-1982.
43. Milković, Ivan 1953.-1964.
44. Muhovec, Ivan 1984.-1987.
45. Muller, Branimir 1971.-1974. te 1983.
46. Nikolić, Stjepan 1993.-1995.
47. Nonveiller, Ervin 1953.-1975.
48. Olama, Nikola 1987. do 2003.
49. Pastorčić, Mijo 1993.-1995.
50. Pavlovec, Edvard 1993. do 2000.
51. Perić, Tomo 1987. do danas
52. Petrović, Branko 1953.-1958.
53. Radić, Jure 1987. do danas
54. Rako, Vice 1975.-1992.
55. Rex, Slavko 1963.-1964.
56. Rožić, Antun 1961.
57. Rukavina, Tomislav 1983.-1987.
58. Sever, Zvonimir 2004. do danas
59. Simić, Franjo 1952.-1968.
60. Simić, Rajko 1975.-1987.
61. Simović, Veselin 1971. do danas
62. Steinman, Viktor 1971.-1975.
63. Šakić, Mate 1993.-1995.
64. Šaravanja, Krešimir 1996. - 2000.
65. Šavor, Zlatko 1993. do danas
66. Šilhard, Vladimir 1958.-1963.
67. Šiprak, Juraj 1962.-1964.
68. Šute, Stanislav 1971.-1974.
69. Tonković, Kruno 1953.-1970.
70. Tklčić, Damir 2004. do danas
71. Volarić, Dinko 1968.-1970.
72. Vranješ, Mijo 1996. do danas
73. Vuksan, Hrvoje 1983.-1987.
74. Werner, Otto 1959.-1970.
75. Zlatić, Lida 1953.-1959.
76. Žagar, Zvonimir 1971.-1987.
77. Žugaj, Mladen 1959.-1987.

Iz popisa se članova Redakcijskog odbora može uočiti, s obzirom na dosta dugo razdoblje, da taj broj i nije velik, što govori o tome da Redakcijski odbor nije često mijenjao svoj sastav. Analiza pokazuje da se kod sastava Redakcijskog odbora uvijek vodilo računa o kontinuitetu njegova rada pa se to odražavalo i na izmjeni njegovih članova, ali se sve vrijeme vodila briga i o pomlađivanju njegova sastava. Godine 1971. dolazi do bitnog pomlađivanja sastava Redakcijskog odbora kada je imenovano osam novih članova. Isto se dogodilo 1975. kada je imenovano devet novih članova, a slično se dogodilo i 1987. godine imenovanjem šest novih članova Redakcijskog odbora. Isti je broj novih članova imenovan početkom 1993., a počet-

kom 1996. imenovano je pet novih članova. U imenovanjima od 2000. i od početka 2004. imenovana su po tri nova člana, a u posljednjem imenovanju 2008. sastav je ostao nepromijenjen. Jedino je sastav Redakcijskog odbora časopisa napustio prof. dr. sc. Dragutin Gereš svojom preranom smrću.

Opća je značajka rada svih sastava redakcijskih odbora izuzetno zalaganje i savjesnost gotovo svih njegovih članova. Od 1975. godine donose se

planovi rada u kojima svaki član dobiva određena zaduženja bilo kao voditelj rubrike, odnosno discipline, ili kao član zadužen za prikupljanje materijala za objavljivanje u časopisu ili animiranje novih pretplatnika. Sjednice se Redakcijskog odbora uglavnom održavaju redovito, a zanimljiv je podatak da ni jedna sjednica od početka 1976. nije bila odgođena zbog nedostatka kvoruma.

Časopis je *Građevinar* od svoga osnutka do danas imao pet glavnih urednika, a od 1975. uveden je i naziv glavnoga i odgovornog urednika. To su:

1. **Miro Marasović**, dipl. ing. arh., 1949., do broja (1-2) od 1951.
2. **Stjepan Lamer**, dipl. ing. građ., samo za broj (3-4) od 1951.
3. **Franjo Simić**, dipl. ing. građ., od broja (5-6) 1951. do kraja 1955.
4. Prof. dr. sc. **Ervin Nonveiller**, dipl. ing. građ., od 1956. do lipnja 1975.
5. Prof. emer. dr. sc. **Veselin Simović**, dipl. ing. građ., od srpnja 1975. do danas.

Zanimljivo da su prva dva urednika uredila samo 23 broja časopisa, a sve preostale brojeve, ukupno 648, tri preostala glavna urednika od 1951. do danas. Možda se u tome krije tajna neupitne redovitosti časopisa od njegova nastanka sve do današnjih dana (tablica 2.).

Od 1975. do 1991. (do skupštine krovne organizacije hrvatskih građevinskih inženjera održane 7.-8. lipnja u Splitu) postojao je posebni Izdavački savjet na čelu s predsjednikom prof. dr. Ervinom Nonveille-rom. Od broja 7/1991. uloga tadašnjeg Izdavačkog savjeta časopisa prenesena je na Predsjedništvo HSGI-a, koje je otada ujedno i osnivač i izdavač časopisa *Građevinar*.

Tablica 2. Pregled svih izdanih brojeva časopisa s naznakom broja stranica po godinama tiskanja

God. tiskanja	Brojeva	Stranica
1949.	11	838
1950.	11	858
1951.	6	578
1952.	6	557
1953.	6	252
1954.	6	240
1955.	6	240
1956.	6	240
1957.	12	368
1958.	12	400
1959.	12	412
1960.	12	420
1961.	12	420
1962.	12	464
1963.	12	492
1964.	12	464
1965.	12	496
1966.	12	516
1967.	12	455
1968.	12	454
1969.	12	504
1970.	12	412
1971.	11	425
1972.	11	456
1973.	10	364
1974.	10	388
1975.	7	297
1976.	12	564
1977.	12	500
1978.	12	566
1979.	12	552
1980.	12	550
1981.	12	547
1982.	12	479
1983.	12	524
1984.	12	504
1985.	12	535
1986.	12	497
1987.	12	485
1988.	12	591
1989.	12	600
1990.	12	553
1991.	12	653

1992.	12	828
1993.	12	782
1994.	12	803
1995.	12	810
1996.	12	822
1997.	12	723
1998.	12	770
1999.	12	832
2000.	12	778
2001.	12	820
2002.	12	765
2003.	12	777
2004.	12	790
2005.	12	1038
2006.	12	1060
2007.	12	1136
2008.	12	1121
Ukupno	671	36.155

Od početka 1977. zaposlen je poseban urednik koji se brinuo o obradi članaka za tisak te o pripremi priloga izvan znanstveno-stručnog dijela časopisa. To je od 1977. do kraja 1981. bio Franjo Čić. Zbog potrebe da se čitateljima što više približe aktualna velika gradilišta angažiran je profesionalni novinar koji je kao urednik novinar pisao i pripremao sve priloge izvan znanstveno-stručnog dijela časopisa. Od prvog broja 1983. do šestog broja 1985. bio je to Petar Požar, a od broja 7/1985. do danas urednik novinar je Branko Nadilo. Valja istaknuti da je od broja 4. iz 2005. angažirana kao urednica novinarka i Tanja Vrančić koja od tog vremena stalno piše priloge za časopis. Redakcijski je odbor posebno zadovoljan njezinim izborom i radom, posebno stoga što se radi o profesionalnoj novinarki koja je ujedno i diplomirana inženjerka arhitekture.

Tijekom šest desetljeća časopis je imao nekoliko tehničkih urednika. Prvi je tehnički urednik bio Miro Kratković koji je uredio prvih pet brojeva 1949. godine. Potom su teh-

nički urednici bili Zlatko Albert (2 broja) te Zvonko Veljačić za preostala 4 broja u 1949. godini. Tehnički urednik za prva dva broja u 1950. godini bio je Dragutin Lach, a potom više nema podataka ni za 1950. ni 1951., ni za 1952. godinu. Nema podataka ni za godine što slijede, ali se može pretpostaviti da je to od početka 1953. bila Lidija Zlatić, dipl. ing. građ., koja je bila uključena usastav tadašnjega Redakcijskog odbora. Od početka 1956. je i navedena kao tehnička urednica, što je bila sve do kraja 1958. godine. Od početka 1958. pa sve do umirovljenja (broj 6/1988. godine), dakle punih trideset godina, tehnički je urednik bio Ante Nejašmić. Tehnički je urednik kratko vrijeme bio i Branko Nadilo (od broja 7/1988. do kraja 1989. godine), a potom je, od početka 1990. do danas, tehnička urednica časopisa Marija Hrlić.

Časopis je u proteklih šest desetljeća promijenio nekoliko tiskara, a od početka 1980. do danas stalno se tiska se u *Sveučilišnoj tiskari* d.o.o. u Zagrebu

U šezdeset godina neprekidnog izlaza izvan tiskan je ukupno 671 broj časopisa *Građevinar* na 36.1551 stranica, od čega je 2831 stranica bilo tiskano u formatu A5, dakle u prve četiri godine postojanja časopisa. Ukupno je, kao što je rečeno, objavljeno 2624 znanstveno-stručnih članaka ili onih članaka koji se po sadašnjoj interpretaciji mogu svrstati u znanstveno-stručne članke. Prikaz svih tiskanih brojeva i stranica po godinama izlaza izvan dan je u tablici 2.

8 Zaključak

U napisu je sustavno izložen opći pregled razvitka časopisa *Građevinar* tijekom šezdesetogodišnjega razdoblja njegova redovitog tiskanja. Sve se to vrijeme časopis razvijao

kao znanstveno-stručno i društveno glasilo udruge hrvatskih građevinara. Časopis je pratio i usvajao razvojne trendove svjetske znanosti i struke u području građevinarstva, a kroz cijelo proteklo razdoblje uočljiv je napredak u kvalitativnom i sadržajnom pogledu. *Građevinar* je dostigao visoku znanstvenu i stručnu razinu te postao primarna znanstveno-stručna periodična publikacija sa zapaženim ugledom u zemlji i inozemstvu. Referiraju ga brojne svjetske baze podataka, uglavnom one specijalizirane za tehničke znanosti.

Valja vjerovati da će časopis *Građevinar* i dalje redovito izlaziti i razvijati se u skladu s napredovanjem znanosti i struke te da će na taj način ispunjavati svoju zadaću i zadržati visoko mjesto koje je zauzeo među časopisima iz srodnih područja. Uostalom to na neki način jamči i proteklih šest desetljeća redovitog izlaza izvan.

IZVORI

- [1] *Viesti kluba inženjera i arhitekata*, godina I., Zagreb 1880.
- [2] *Tehnički list*, Udruženje jugoslavenskih inženjera i arhitekata, godina I., Zagreb, 1919.
- [3] *Građevinski vjesnik*, Nakladni zavod stručne literature, godina I., Zagreb, 1932.
- [4] *Inženjer*, Glasilo saveza inženjerskih društava, Kraljevine Jugoslavije, Zagreb, godina prva 1940.
- [5] *Tehnički vjestnik*, glasilo Hrvatskog društva inženjera, godina LX., 1943.
- [6] Radić, J.: *Pogled na pisane odraze graditeljstva na tlu Hrvatske*, *Građevinar* 41 (1989.)1, 13.-23.
- [7] Simović, V.: *Časopis Građevinar kroz četrdeset godina*, *Građevinar* 41(1989.) 1, 3.-12.
- [8] Simović, V.: *Časopis Građevinar kroz četrdeset godina*, *Građevinar* 51(1999.) 1, 3.-12.
- [9] *Građevinar*, Zagreb, svi ostali brojevi od broja 1. iz 1949. d broja 12. iz 1998.